
Верховний
Суд

Верховний Суд у цифрах і фактах
(2017-2018)

Зміст

Вступне слово	4
Історія створення Верховного Суду	5
Структура Верховного Суду	7
Статистика (15.12.2017-30.11.2018)	22
Науково-консультативна рада при Верховному Суді	23
Правова експертиза законопроектів	24
Взаємодія з Європейським судом з прав людини	25
Окремі рішення Верховного Суду щодо захисту прав та свобод людини	26
Міжнародна діяльність Верховного Суду	32
Зв'язки з громадськістю	34
Викладацька діяльність	36
Спорт, відпочинок, суспільно корисні справи	38

Вступне слово

Шановні друзі!

Добіг кінця перший рік роботи Верховного Суду.

15 грудня 2017 року, розпочинаючи процесуальну діяльність в умовах зміни процесуального законодавства, переходу від чотириланкової судової системи до триланкової, призначення до найвищої судової інстанції нових людей, які до цього не працювали в суді, ми ставили собі за мету швидко й ефективно завершити всі перехідні процеси та запустити роботу нового Верховного Суду.

За цей час Верховний Суд, без перебільшення, став єдиною касаційною інстанцією, яка повною мірою реалізовує свої завдання із забезпечення єдності судової практики, формування нових стандартів захисту прав та свобод людини і громадянина в українських судах, вирішення юрисдикційних спорів, які роками розривали навпіл українську науку і практику.

Верховний Суд відкритий для нових знань і нових людей. У Суді успішно співпрацюють колишні адвокати, визнані науковці та досвідчені судді. Таке поєднання дає змогу знаходити ефективні рішення складних правових питань, а плюралізм думок посилює дискусію та зміцнює аргументи у справах, де немає однозначної практики.

Тож хочеться побажати всім нам не збавляти темпу, підтримувати одне одного та пам'ятати, що рішення, які ми приймаємо іменем України, змінюють життя наших громадян.

Мудрості вам, натхнення та плідної праці.

Валентина Данішевська,
Голова Верховного Суду

Історія створення Верховного Суду

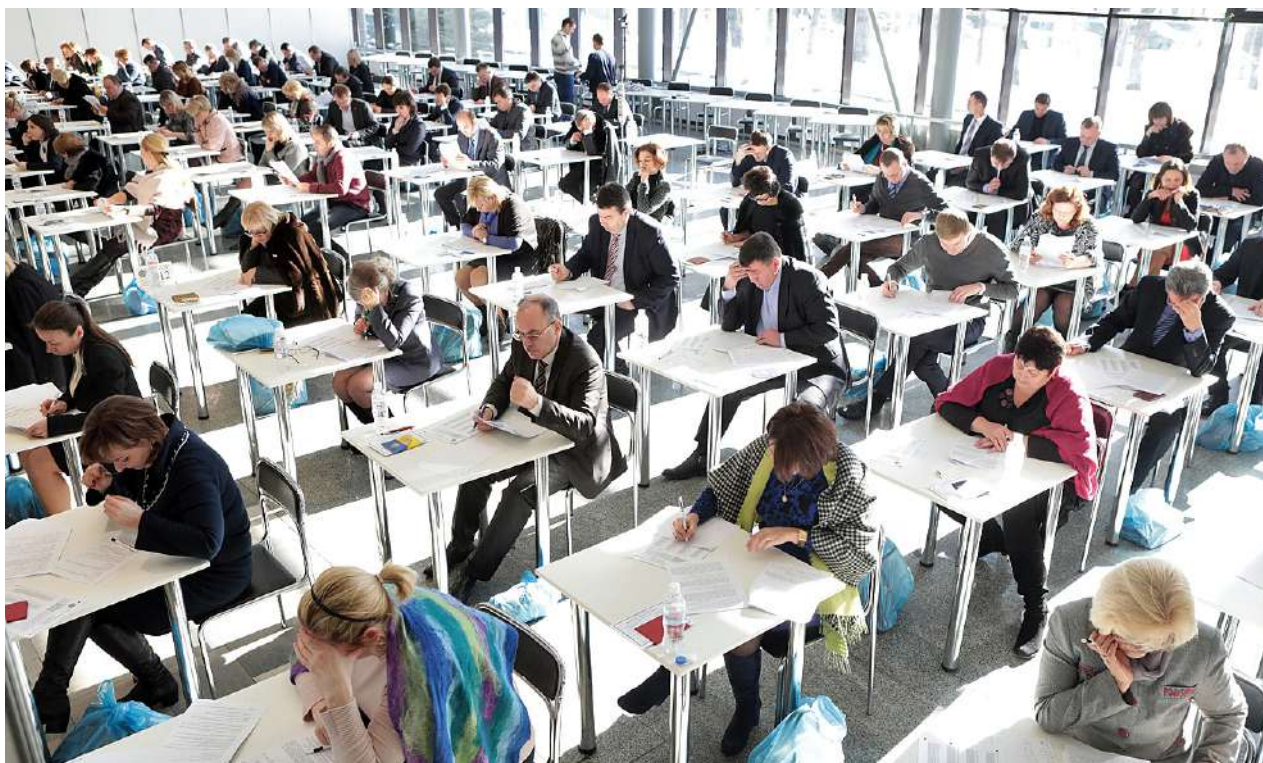
Дві події 2016 року – червневі зміни до Конституції України в частині правосуддя та набрання чинності у вересні нової редакції Закону України «Про судоустрій і статус суддів» – дали старт першій повномасштабній судовій реформі.

Верховна Рада України остаточно схвалила зміни до Конституції України в частині правосуддя, 2 червня 2016 року

Зміни передбачали переформатування судової системи з чотириланкової на триланкову та створення нового Верховного Суду за правилами, які ніколи раніше не застосовувалися для кадрового наповнення найвищого суду в системі судоустрою України.

Так, уперше в історії нашої держави формування Верховного Суду відбулося на основі відкритого, прозорого та безпрецедентного конкурсу, участь у якому закон дозволив брати не лише суддям, а й представникам інших юридичних професій: адвокатам та науковцям.

Анонімне письмове тестування на зайняття вакантних посад суддів Верховного Суду, лютий 2017 року

Добір майбутніх суддів Верховного Суду тривав майже дев'ять місяців. У результаті з 846 кандидатів, що подали до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України документи для участі в конкурсі, суддями Верховного Суду стали 118 осіб, котрі пройшли всі складні випробування.

Церемонія складання присяги суддями Верховного Суду, 11 листопада 2017 року

11 листопада 2017 року судді Верховного Суду склали присягу, а вже 30 листопада відбулося перше засідання Пленуму Верховного Суду, на якому було обрано керівництво Верховного Суду. Уперше в нашій державі найвищий суд у системі судустрою очолила жінка – Валентина Данішевська, заступником Голови ВС став Богдан Львов, а секретарем Пленуму ВС – Дмитро Луспеник.

Перший Пленум Верховного Суду, 30 листопада 2017 року

Крім того, на засіданні Пленуму були затверджені документи, необхідні для початку роботи нової установи та визначено день початку роботи Верховного Суду – 15 грудня 2017 року.

Урочистості з нагоди початку роботи Верховного Суду, 15 грудня 2017 року

Судді Великої Палати

Велика Палата Верховного Суду – це постійно діючий колегіальний орган Верховного Суду. Наразі до її складу входить 17 осіб: по 4 представники від кожного касаційного суду та Голова Верховного Суду за посадою. Після завершення другого конкурсу на посади суддів Верховного Суду касаційні суди делегують до Палати ще по одному судді. Тоді у Великій Палаті Верховного Суду працюватиме 21 суддя.

Князєв Всеволод Сергійович
Секретар Великої Палати

Антонюк Наталія Олегівна
суддя ККС ВС

Бакуліна Світлана Віталіївна
суддя КГС ВС

Британчук Володимир Васильович
суддя ККС ВС

Гудима Дмитро Анатолійович
суддя КЦС ВС, суддя-спікер ВП ВС

Данішевська Валентина Іванівна
Голова Верховного Суду, суддя КГС ВС

Золотніков Олександр Сергійович
суддя КАС ВС

Кібенко Олена Рувімівна
суддя КГС ВС

Лобойко Леонід Миколайович
вчений секретар НКР при ВС, суддя ККС ВС

Судді Великої Палати

Лященко Наталія Павлівна
суддя КЦС ВС

Прокопенко Олександр Борисович
суддя КАС ВС

Рогач Лариса Іванівна
суддя КГС ВС, суддя-спікер ВП ВС

Саприкіна Ірина Валентинівна
суддя КАС ВС

Ситнік Олена Миколаївна
суддя КЦС ВС

Ткачук Олег Степанович
суддя КЦС ВС

Уркевич Віталій Юрійович
суддя КГС ВС

Яновська Олександра Григорівна
суддя ККС ВС

Судді Касаційного адміністративного суду

До складу Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду призначено 30 суддів. Чотирьох із них обрано до складу Великої Палати.

Судова палата з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів

Ханова Раїса Федорівна
секретар судової палати

Бившева Людмила Іванівна
суддя

Васильєва Ірина Анатоліївна
суддя

Гончарова Ірина Анатоліївна
суддя

Олендер Ігор Ярославович
суддя-спікер

Пасічник Світлана Сергіївна
суддя

Хохуляк В'ячеслав Віссаріонович
суддя

Шипуліна Тетяна Михайлівна
суддя

Юрченко Валентина Петрівна
суддя

Судова палата з розгляду справ щодо захисту соціальних прав

Гімон Микола Михайлович
секретар судової палати

Анцупова Тетяна Олександрівна
суддя

Берназюк Ян Олександрович
суддя

Бучик Анна Юріївна
суддя

Гриців Михайло Іванович
суддя

Коваленко Наталія Володимирівна
суддя

Кравчук Володимир Миколайович
суддя-спікер

Мороз Лариса Леонтіївна
суддя

Стародуб Олександр Павлович
суддя

Судова палата з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму,
а також захисту політичних прав громадян

Данилевич Надія Андріївна
секретар судової палати

Бевзенко Володимир Михайлович
суддя-спікер

Білоус Олег Валерійович
суддя

Желтобрюх Ірина Леонтіївна
суддя

Смокович Михайло Іванович
голова Касаційного адміністративного суду

Стрелець Тетяна Геннадіївна
суддя

Шарапа Василь Миколайович
суддя

Мацедонська Вікторія Едуардівна
суддя (зарахована до штату КАС ВС)

Судді Касаційного господарського суду

До складу Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду призначено 29 суддів. Чотирьох із них обрано до складу Великої Палати. Голова Верховного Суду Валентина Данішевська, суддя КГС ВС, входить до складу Великої Палати за посадою.

Судова палата для розгляду справ про банкрутство

Погребняк Володимир Яковлевич
секретар судової палати

Білоус Володимир Володимирович
суддя

Жуков Сергій Вікторович
суддя-спікер

Катеринчук Лілія Йосипівна
суддя

Пєсков В'ячеслав Геннадійович
суддя

Ткаченко Ніна Григорівна
суддя

Судова палата для розгляду справ щодо захисту прав інтелектуальної власності,
а також пов'язаних з антимонопольним та конкурентним законодавством

Селіваненко Володимир Павлович
секретар судової палати

Булгакова Ірина Валеріївна
суддя

Львов Богдан Юрійович
заступник Голови Верховного Суду,
голова Касаційного господарського суду

Судова палата для розгляду справ щодо корпоративних спорів, корпоративних прав
та цінних паперів

Вронська Ганна Олександрівна
секретар судової палати

Баранець Олександр Миколайович
суддя

Мамалуй Олександр Олексійович
суддя

Стратієнко Людмила Василівна
суддя-спікер

Студенець Володимир Іванович
суддя

Ткач Ігор Васильович
суддя

Судова палата для розгляду справ щодо земельних відносин та права власності

Дроботова Тетяна Борисівна
секретар судової палати

Берднік Інна Станіславівна
суддя

Краснов Єгор Володимирович
суддя

Кушнір Ігор Віталійович
суддя

Мачульський Григорій Миколайович
суддя

Міщенко Іван Сергійович
суддя

Пільков Костянтин Миколайович
суддя

Суховий Валерій Григорович
суддя

Чумак Юрій Якович
суддя-спікер

Судді Касаційного кримінального суду

До складу Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду призначено 29 суддів. Чотирьох із них обрано до складу Великої Палати.

Перша судова палата

Огурецький Василь Петрович
секретар судової палати

Бущенко Аркадій Петрович
суддя

Голубицький Станіслав Савелійович
суддя

Григор'єва Ірина Вікторівна
суддя-спікер

Король Володимир Володимирович
суддя

Лагнюк Микола Михайлович
суддя

Макаровець Алла Миколаївна
суддя

Маринич В'ячеслав Карпович
суддя

Марчук Наталія Олегівна
суддя

Стефанів Надія Степанівна
суддя

Стороженко Сергій Олександрович
суддя

Шевченко Тетяна Валентинівна
суддя-спікер

Друга судова палата

Щепоткіна Валентина Володимирівна
заступник голови ККС ВС, секретар судової палати

Білик Наталія Володимирівна
суддя

Ємець Олександр Петрович
суддя

Кишакевич Лев Юрійович
суддя

Кравченко Станіслав Іванович
голова Касаційного кримінального суду

Мазур Микола Вікторович
суддя

Марчук Олександр Петрович
суддя

Матік Тетяна Василівна
суддя

Могильний Олег Павлович
суддя

Наставний Вячеслав Володимирович
суддя

Остапук Віктор Іванович
суддя

Слинько Сергій Станіславович
суддя

Яковлева Світлана Володимирівна
суддя-спікер

Судді Касаційного цивільного суду

До складу Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду призначено 30 суддів. Чотирьох із них обрано до складу Великої Палати.

Перша судова палата

Лущеник Дмитро Дмитрович
секретар Пленуму Верховного Суду,
секретар судової палати, суддя-спікер

Білоконь Олена Валеріївна
суддя-спікер

Гулько Борис Іванович
голова Касаційного цивільного суду

Карпенко Світлана Олексіївна
суддя

Кузнецов Віктор Олексійович
суддя

Олійник Алла Сергіївна
суддя

Погрібний Сергій Олексійович
суддя

Синельников Євген Володимирович
суддя

Стрільчук Віктор Андрійович
суддя

Ступак Ольга В'ячеславівна
суддя

Усик Григорій Іванович
суддя

Хопта Сергій Федорович
суддя

Черняк Юлія Валеріївна
суддя

Друга судова палата

Червинська Марина Євгенівна
секретар судової палати

Антоненко Наталія Олександрівна
суддя

Висоцька Валентина Степанівна
суддя

Журавель Валентина Іванівна
суддя

Коротун Вадим Михайлович
суддя

Крат Василь Іванович
суддя

Курило Валентина Панасівна
суддя

Лесько Алла Олексіївна
суддя

Мартєв Сергій Юрійович
суддя

Пророк Віктор Васильович
суддя-спікер

Сімоненко Валентина Миколаївна
суддя

Фаловська Ірина Миколаївна
суддя

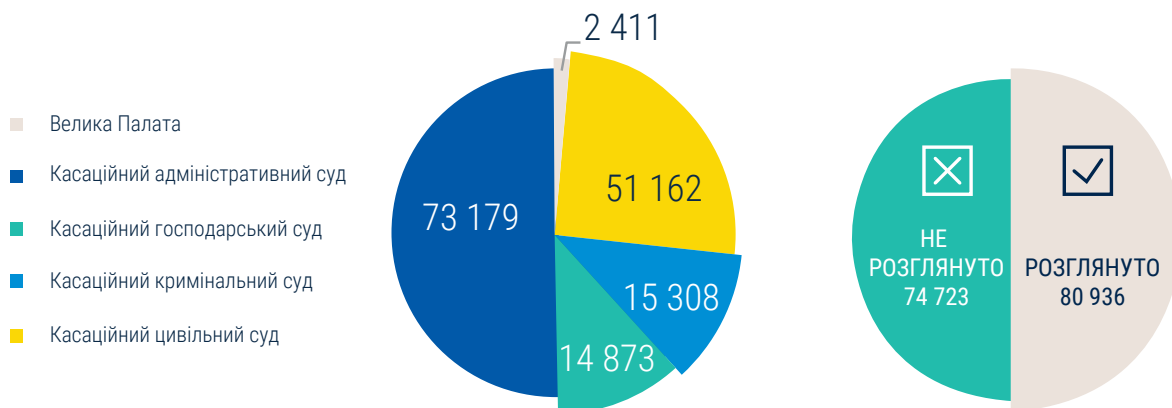

Штелик Світлана Павлівна
суддя

Статистика (15.12.2017 – 30.11.2018)

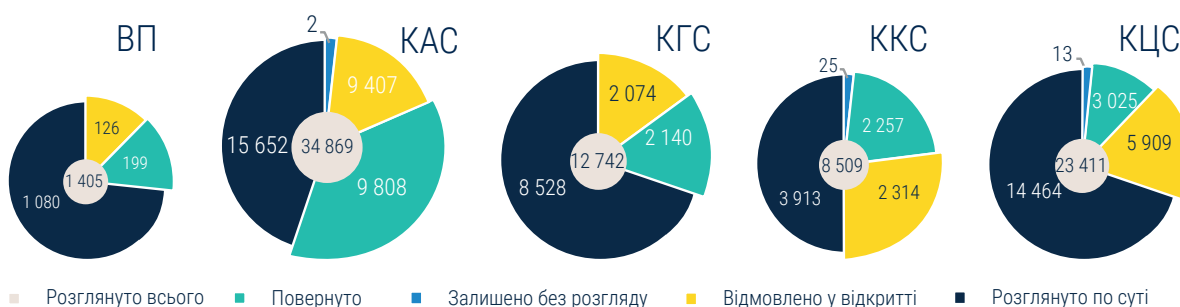
Справи/матеріали, що перебувають на розгляді у Верховному Суді станом на 1 грудня 2018 року

Співвідношення справ/матеріалів, що перебувають у Верховному Суді станом на 1 грудня 2018 року

* певна різниця статистичних даних обумовлена специфікою обліку справ, що передані від касаційних судів до Великої Палати.

Розглянуті справи/матеріали Верховним Судом станом на 1 грудня 2018 року

Науково-консультативна рада при Верховному Суді

«В усіх науках і мистецтвах плодом є правильна практика... Не можна щось побудувати словом, якщо те ж саме руйнувати ділом», – звертав увагу на взаємозв'язок науки та практики видатний український філософ Григорій Сковорода.

Місія щодо забезпечення Верховного Суду науковими підходами до вирішення складних правових проблем, уніфікації судової практики покладена на Науково-консультативну раду. Вона утворена при Верховному Суді в лютому 2018 року. А вже в березні затверджено склад НКР у кількості 113 висококваліфікованих фахівців у сфері права та обрано вченого секретаря – суддю Великої Палати Верховного Суду Леоніда Лобойка.

Перше організаційне засідання Науково-консультативної ради при Верховному Суді, 18 травня 2018 року

За час роботи НКР судді Верховного Суду надіслали її представникам 68 запитів та отримали 252 наукових висновки. Найбільшу кількість висновків – 13 – науковці надіслали на запит ВС щодо застосування положення Кодексу адміністративного судочинства України про неможливість касаційного оскарження судових рішень у справах незначної складності (крім окремих випадків).

Кількість звернень суддів Верховного Суду до Науково-консультативної ради та наданих її членами наукових висновків

59

– саме щодо такої кількості проектів законів України Верховний Суд провів правову експертизу. 42 висновки, надані Верховним Судом, стосувалися законопроектів, офіційно зареєстрованих у Верховній Раді України, а 17 – розроблених Міністерством юстиції України.

Серед цієї кількості наданих висновків можна виділити такі 5:

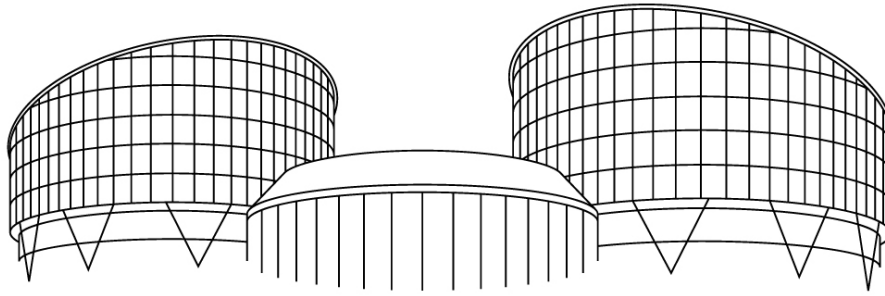
1. Щодо проекту Закону України від 1.11.2018 № 9258, яким пропонувалося виключити із Закону України «Про судоустрій і статус суддів» норму щодо підвищення з 1 січня 2019 року посадових окладів суддів місцевих, апеляційних та вищих спеціалізованих судів. Враховуючи важливість та актуальність порушеного у законопроекті питання, в листопаді Пленум Верховного Суду звернувся до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Вищої ради правосуддя щодо неприйнятності цього законопроекту.
2. Верховний Суд не погодився з пропозицією, закладеною в проект від 19.04.2018 № 8302 про внесення змін до профільного закону, – притягнення до дисциплінарної відповідальності судді, який виніс рішення з порушенням статті 18 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що встановлено рішенням ЄСПЛ, яке набрало статусу остаточного.
3. Висновок щодо проекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку із ратифікацією Протоколу № 16 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (від 27.06.2018 № 8535). У ньому втілено бачення Верховного Суду, що повноваженням звертатися до Європейського суду з прав людини стосовно надання консультативних висновків має бути наділена Велика Палата Верховного Суду.
4. У законопроекті від 16.11.2018 № 9290 – «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання Україною Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей» – враховані пропозиції Верховного Суду закріпити в Цивільному процесуальному кодексі України положення щодо підсудності справ за позовами про повернення дитини (один із двох судів в межах апеляційного округу), а також щодо вирішення головою апеляційного суду питання про підсудність таких справ.
5. Висновок стосується проекту, який наприкінці листопада Верховна Рада України прийняла як Закон України – «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». Верховний Суд у цілому підтримав законопроект, у якому визначається поняття кримінального проступку, його складових тощо, та висловив деякі зауваження, що частково були враховані ВРУ під час його прийняття.

Взаємодія з Європейським судом з прав людини

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Рішення Європейського суду з прав людини важливі для правової системи нашої держави, адже вони допомагають удосконалити національне законодавство та спрямувати практику українських судів на дотримання європейських стандартів. Верховний Суд постійно співпрацює з ЄСПЛ, щоб реагувати на виявлені ним недоліки в правовій системі.

Так, у Верховному Суді опрацьовано 50 рішень Європейського суду з прав людини, ухвалених у справах проти України, і справ, що зараз перебувають на розгляді в ЄСПЛ. За результатами цих рішень були надані пропозиції Уповноваженому у справах ЄСПЛ для звіту перед Комітетом Міністрів Ради Європи щодо заходів загального характеру, необхідних для виконання Україною рішень Європейського Суду.

Пропозиції стосувалися запобігання порушенням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод в аспекті:

- надмірної тривалості судових проваджень;
- неправомірності застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою під час досудового розслідування;
- Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року (Гаазької конвенції);
- відсутності захисника на різних стадіях кримінального провадження;
- використання зізнавальних показань заявника, отриманих під тиском, як підстави визнання його винним;
- існуючих процесуальних механізмів забезпечення розгляду кримінальних проваджень, які були підсудні судам в окремих районах Донецької та Луганської областей, де з 14 квітня 2014 року проводилась антитерористична операція.

У вересні 2018 року судді Верховного Суду, в рамках взаємодії з Європейським судом, спільно із суддями Європейського суду, взяли участь у круглому столі «Європейські стандарти справедливого суду та їхнє впровадження в Україні», який проходив в м. Одесі, а у листопаді – у VII Міжнародному форумі з практики Європейського суду з прав людини в м. Львові.

Крім того, в листопаді 2018 року у Верховному Суді була створена робоча група з питань вивчення напрямів вирішення проблеми надмірної тривалості судових проваджень відповідно до практики ЄСПЛ.

Окремі рішення Верховного Суду щодо захисту прав та свобод людини

Рішення у зразкових справах

Перебування на обліку в органах доходів і зборів на території АТО звільняє від відповідальності за несвоєчасну сплату платників єдиного внеску

Факт перебування платників єдиного внеску на обліку в органах доходів і зборів, розташованих на території населених пунктів, де проводиться антитерористична операція, є підставою для незастосування до них заходів впливу та стягнення за невиконання обов'язків платника єдиного внеску з огляду на пряму дію норми Закону України від 8 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», яка забороняє притягнення до відповідальності за невиконання обов'язків платника єдиного внеску.

Велика Палата Верховного Суду погодилася з висновком Касаційного адміністративного суду, який, задовольняючи позовні вимоги у справі № 812/292/18, виходив з того, що до платників єдиного внеску, які перебувають на обліку й здійснюють свою діяльність на території проведення АТО, не застосовується відповідальність у вигляді штрафних та фінансових санкцій за невиконання обов'язків платника єдиного внеску за період з 14 квітня 2014 року до закінчення АТО.

Внутрішньо переміщенні особи мають таке само право на отримання пенсій, як і інші громадяни

Верховний Суд, розглянувши зразкову справу за № 805/402/18, дійшов висновку, що, припиняючи нарахування та виплату пенсії внутрішньо переміщеній особі за відсутності передбачених законами України підстав, відповідач порушив право позивача на отримання пенсії. При цьому право на отримання пенсії є об'єктом захисту за ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

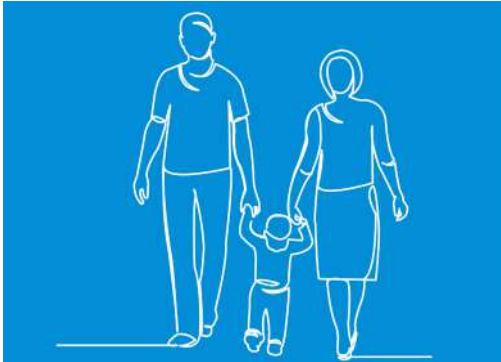
Позивач звернулася до суду з позовом до об'єднаного управління Пенсійного фонду України Донецької області про визнання неправомірними дій, зобов'язання вчинити певні дії, оскільки є пенсіонером та отримує пенсію за віком. У зв'язку з проведенням бойових дій та антитерористичної операції в населеному пункті

вона була вимушена покинути своє постійне місце проживання та переїхати до іншого району, де й стала на облік як внутрішньо переміщена особа.

Проте відповідач з 1 квітня 2017 року припинив їй виплату пенсії з підстав, на думку позивача, не передбачених статтею 49 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Виплата пенсії позивачу була призупинена у зв'язку з проведенням верифікації за списками СБУ з підстав перевірки місця фактичного проживання. Водночас законодавством не передбачено такої підстави припинення або призупинення виплати пенсії.

Рішення Великої Палати Верховного Суду

ВП ВС змінила судову практику у спрах про визначення місця проживання дитини

В усіх діях щодо дітей, незалежно від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, які займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини. Під час розгляду справи, що стосується дитини, перед прийняттям рішення судовий орган надає дитині можливість висловлювати свої думки і приділяє їм належну увагу. Розглядаючи справи щодо місця проживання дитини, суди враховують рівність прав матері та батька і беруть до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особисту прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

При ухваленні постанови у справі № 402/428/16-ц Велика Палата ВС застосувала вимоги ст. 141 Сімейного кодексу України про рівність прав матері та батька, частин 1, 2 ст. 161 цього Кодексу щодо вирішення спору судом, з ким із них буде проживати малолітня дитина, та врахування при цьому ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особистої прихильності дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

У постанові зазначено, що з досягненням віку 10 років у дитини з'являється право не тільки бути вислуханою і почутою, але й право брати активну участь у вирішенні своєї долі, зокрема у визначенні місця проживання. Лише в разі збігу волі трьох учасників переговорного процесу – матері, батька, дитини можна досягти миру і згоди.

Велика Палата ВС відступила від висновків Верховного Суду України, висловлених у постановках від 14 грудня 2016 року у справі № 6-2445цс16 та від 12 липня 2017 року у справі № 6-564цс17.

При розгляді справ щодо місця проживання дитини суди насамперед мають виходити з інтересів самої дитини, враховуючи при цьому сталі соціальні зв'язки, місце навчання, психологічний стан тощо.

Позиція ВП ВС щодо зарахування строку попереднього ув'язнення у строк покарання

Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду передав матеріали провадження на розгляд Великої Палати ВС на підставі ч. 5 ст. 434-1 КПК України. Прийняття вказаного рішення аргументовано тим, що матеріали провадження містять виключну правову проблему і така передача необхідна для забезпечення розвитку права та формування єдиної правозастосовної практики.

Велика Палата Верховного Суду 29 серпня 2018 року у справі № 663/537/17 прийняла рішення щодо застосування норми права, передбаченої ч. 5 ст. 72 КК України (зарахування строку

попереднього ув'язнення у строк покарання).

В ухваленому рішенні зазначено, що ч. 5 ст. 72 КК України про зарахування попереднього ув'язнення у строк покарання є нормою матеріального кримінального права, а не кримінального процесуального права.

Вирішуючи питання про те, якою редакцією ч. 5 ст. 72 КК України належить керуватися, Велика Палата Верховного Суду зауважила: слід застосовувати правила дії у часі закону України про кримінальну відповідальність, а не правила дії у часі кримінального процесуального закону.

Рішення Касаційного адміністративного суду

Верховний Суд захистив право громадянки на належну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами

Верховний Суд, розглянувши справу за № 382/603/17, дійшов правового висновку, що для цілей нарахування допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами розрахунковий період, за який обчислюється середня заробітна плата, визначається за 12 календарних місяців за останнім основним місцем роботи; і в разі ліквідації або реорганізації державної установи, під час якої працівника переведено до іншої державної установи, основним місцем роботи є не лише установа, до якої переведено працівника, але й та установа, в якій він працював до ліквідації (реорганізації).

Відповідно до матеріалів справи позивачку було звільнено в порядку переведення. Вона звернулась із заявою про надання

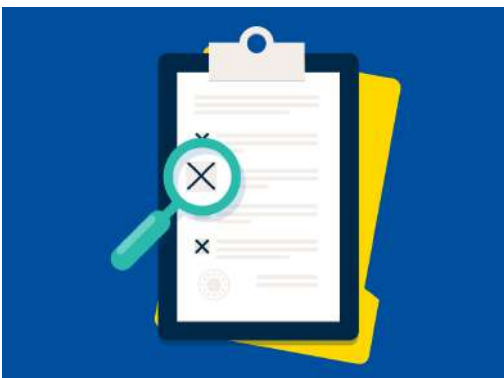
відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами.

Позивачці надали відпустку, але нарахували допомогу лише за три відпрацьовані дні за останнім місцем роботи, куди її було переведено.

Суд звернув увагу, що реорганізація роботодавця не залежала від волі позивачки, і була проведена в рамках реформування податкових органів з метою впорядкування їхньої роботи та оптимізації структури.

Верховний Суд вважає, що звуження соціальних гарантій працівників, які були переведені на інші посади не з власної ініціативи, є очевидно непропорційним, і не узгоджується із обов'язком держави забезпечити гарантії трудових прав працівників.

Акти, прийняті з порушеннями вимог антикорупційного законодавства, підлягають скасуванню

У разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів у особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, така особа не має права брати участь у прийнятті відповідного рішення органом. Нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) з порушенням вимог антикорупційного законодавства, підлягають скасуванню.

Такого підходу дотримувався Верховний Суд у процесі розгляду в касаційному порядку адміністративної справи № 810/2500/16.

Верховний Суд зазначив, що у разі виникнення реального чи потенційного конфлікту інтересів в особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування,

прив'язаної до неї особи, яка входить до складу колегіального органу (комітету, комісії, колегії тощо), вона не має права брати участь у прийнятті рішення цим органом (ч. 2 ст. 35 Закону України «Про запобігання корупції»). Нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) з порушенням зазначених вимог, підлягають скасуванню органом або посадовою особою, уповноваженою на прийняття чи скасування відповідних актів, рішень, або можуть бути визнані незаконними в судовому порядку за заявою заінтересованої фізичної особи, об'єднання громадян, юридичної особи, прокурора, органу державної влади, зокрема Національного агентства, органу місцевого самоврядування (ч. 1 ст. 67 цього Закону).

Альтернативність положень цієї норми стосується виключно вибору способу оскарження рішення, прийнятого за наявності конфлікту інтересів, і зобов'язує суд у порядку, передбаченому процесуальним законом, розглядати відповідний позов про визнання такого рішення незаконним.

Рішення Касаційного господарського суду

Верховний Суд захистив право учасника ТОВ на мирне володіння своїм майном (часткою у статутному капіталі ТОВ)

Верховний Суд, розглянувши справу № 918/92/17, дійшов висновку, що надання можливості одному із учасників ТОВ, який володіє часткою, що має вирішальний вплив при прийнятті рішень на загальних зборах товариства, права самостійно збільшувати статутний капітал товариства без врахування на засадах пропорційності часток інших учасників, що фактично призводить до їх зменшення, свідчить про невідповідність таких рішень загальних зборів законодавству, принципу верховенства права та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та відповідно про порушення прав та законних інтересів учасника товариства.

З позовом про визнання недійсними рішень загальних зборів учасників ТОВ звернувся один з учасників. Оспорюваними рішеннями зборів, прийнятими з ініціативи мажоритарного учасника, збільшено статутний капітал ТОВ, внаслідок чого частка позивача зменшилася у 100 разів.

Колегія суддів КГС акцентувала, що однією з особливостей корпоративних прав є те, що їх виникнення або здійснення залежить від розміру частки учасника у статутному капіталі господарського товариства. Приймаючи нове рішення, Верховний Суд керувався принципом верховенства права, закріпленим у ч. 1 ст. 8 Конституції України та у ч. 1 ст. 11 ГПК України.

Колегією суддів, відповідно до положень ч. 10 ст. 11 ГПК України, застосовано аналогію закону, зокрема статті 15 та 27 Закону України «Про акціонері товариства». Крім того, правова позиція Верховного Суду ґрунтується і на положенні ст. 1 Протоколу № 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яким передбачено, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном.

ТОВ не може скасувати власне рішення про виплату дивідендів

Сплата учаснику дивідендів, щодо виплати яких було прийнято рішення загальними зборами, надає учаснику, на користь якого таке рішення прийняте, «законне очікування», що йому будуть такі дивіденди виплачені.

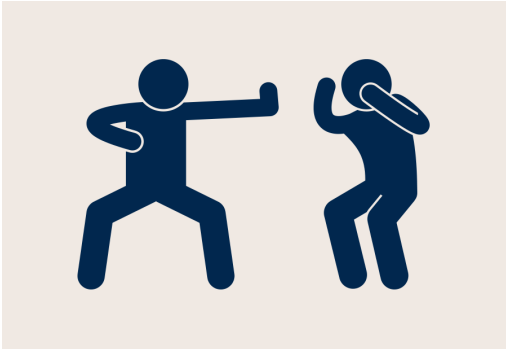
Невиплата товариством таких дивідендів прирівнюється до порушення права учасника на мирне володіння майном. Позивач був учасником ТОВ станом на дату прийняття зборами учасників рішення про виплату дивідендів. Оскільки відповідачем зобов'язання щодо виплати дивідендів не було виконано, позивач звертався до відповідача за виплатою йому дивідендів.

Відповідач відмовився з посиланням на те, що зборами учасників 27.05.2016 прийнято рішення, яким скасовано попереднє рішення в частині виплати учасникам дивідендів. Рішенням господарського суду, залишеним без змін постановою апеляційного господарського суду, позов задоволено.

Колегія суддів КГС, розглянувши справу за № 908/1027/17, погодилася з позицією суддів попередніх інстанцій. Згідно з ч. 3 ст. 509 ЦК України зобов'язання має ґрунтуватися на засадах добросовісності, розумності та справедливості, тоді як скасування рішення загальних зборів про виплату дивідендів після виходу учасника зі складу цього товариства, якому цим рішенням товариства зобов'язувалося сплатити суму дивідендів, порушує право позивача на мирне володіння майном та призводить до порушення принципу добросовісності, справедливості та розумності.

Рішення Касаційного кримінального суду

Постанова Верховного Суду щодо необхідної оборони

Верховний Суд розглянув касаційну скаргу прокурора на вирок суду першої інстанції та ухвалу апеляційного суду, якими Б. визнано невинуватим за ч. 1 ст. 121 КК України та на підставі п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК України виправдано у зв'язку з недоведеністю наявності в діянні обвинуваченого складу кримінального правопорушення.

Обґрунтовуючи своє рішення, суд першої інстанції зазначив, що, оскільки Б. зазнав нападу та насильства зі сторони Л. у своєму будинку, протиправні дії якого були тривалими та супроводжувались погрозами вбивством, при цьому Б. були

заподіяні тілесні ушкодження середньої тяжкості, а також те, що Б. намагався уникнути побиття шляхом втечі від нападника в будинок, але це не зупинило Л. і той продовжив наносити удари Б., зайшовши до нього в будинок, останній, будучи фізично слабшим від нападника внаслідок великої різниці у віці та свого стану здоров'я і не маючи іншої можливості захистити своє життя та здоров'я, мав право застосувати насильство щодо Л.

Апеляційний суд погодився з таким висновком суду першої інстанції і залишив вирок без зміни, зазначивши, що дії Б. для захисту свого життя та здоров'я в обстановці, що відбувалась в його будинку та дворі, були співмірні насильству, яке здійснювалось щодо нього, а тому такі дії є правомірними і не є злочином.

Верховний Суд погодився з висновками судів першої та апеляційної інстанцій, що дії Б. були вчинені з метою захисту своїх прав та інтересів від суспільно небезпечного посягання зі сторони Л. шляхом заподіяння останньому шкоди, необхідної в тій обстановці, для негайного припинення посягання.

Верховний Суд роз'яснив, у якому разі за жорстоке поводження з тваринами особа притягається до кримінальної, а не адміністративної відповідальності

Верховний Суд, розглянувши справу за № 663/2025/16-к, підтримав позицію судів нижчих інстанцій, які кваліфікували дії чоловіка, який знущався над власним собакою, за ч. 1 ст. 299 Кримінального кодексу України (у редакції Закону України від 5 квітня 2001 року № 2341-III) (жорстоке поводження з тваринами), а не за ст. 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення (жорстоке поводження з тваринами).

Місцевий суд призначив чоловікові покарання у виді арешту на строк 1 місяць. Апеляційний суд скасував вирок місцевого суду в частині призначеного покарання та ухвалив новий вирок – арешт строком на 4 місяці.

Колегія суддів ККС зазначила, що суд першої інстанції, взявши до уваги всі досліджені в судовому засіданні докази, зробив обґрунтований висновок: чоловік діяв умисно, зневажаючи загальноприйнятї в суспільстві норми моралі щодо ставлення до тварин, порушуючи встановлену законом норму про заборону вчинення дій, що суперечать принципам захисту тварин від жорстокого поводження, з метою вбивства собаки, із застосуванням жорстоких методів, які вчиняються особливо болючим способом, шляхом заподіяння травм, знущався над твариною.

У постанові ВС йдеться про те, що місцевий суд правильно кваліфікував дії особи за ч. 1 ст. 299 КК України (у зазначеній редакції), а апеляційний суд дійшов переконливого висновку про доведеність винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Рішення Касаційного цивільного суду

Одинокa мати, яка не перебуває у шлюбі, як колишній член сім'ї військовослужбовця, не може бути виселена з гуртожитку без надання іншого житлового приміщення

Суди відмовили в позові військової частини про розірвання договору найму житла, стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги та проживання, виселення з гуртожитку без надання іншого житлового приміщення.

Судові рішення, у тому числі, мотивовано тим, що виселення відповідача без надання іншого житлового приміщення є незаконним, оскільки відповідач – одинока мати двох неповнолітніх дітей, які проживають з нею та перебувають на її утриманні. Також суди керувалися ст. 19 Закону України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків та п. 5.12 Інструкції про організацію забезпечення

військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей жилими приміщеннями, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 30 листопада 2011 року за № 737, згідно з якими забороняється виселення відповідача з гуртожитку без надання іншого житла.

Верховний Суд у справі № 493/1942/15-ц залишив касаційну скаргу військової частини без задоволення. Питання виселення з гуртожитку має свої особливості, пов'язані з забезпеченням охорони житлових прав мешканців гуртожитків від одностороннього розірвання договору найму і виселення без законних підстав, та регулюється ст. 132 ЖК УРСР, Положенням про гуртожитки і Законом України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків».

За правилами ст. 132 ЖК УРСР осіб, які припинили роботу з інших підстав, ніж ті, що зазначені в ч. 2 цієї статті, а також осіб, перелічених у ст. 125 цього Кодексу, може бути виселено лише з наданням їм іншого жилого приміщення.

Недієздатна особа не позбавлена можливості безпосередньо вимагати поновлення своєї цивільної дієздатності

Верховний Суд, розглянувши справу за № 756/552/17, дійшов висновку про те, що суди попередніх інстанцій обмежили доступ особи, яку раніше рішенням суду було визнано недієздатною і яка проживає у психоневрологічному інтернаті, до правосуддя попри те, що вона не позбавлена можливості безпосередньо вимагати поновлення своєї цивільної дієздатності.

Відповідно до матеріалів справи, особа, яку раніше рішенням суду було визнано недієздатною і яка проживає у психоневрологічному інтернаті, звернулася до суду із заявою про поновлення її цивільної дієздатності та висловила готовність

пройти судово-психіатричну експертизу. Зазначила, зокрема, що через відсутність паспорта вона позбавлена можливості оформити доручення на представництво її інтересів, у зв'язку з чим просила допустити до участі у справі її представника з посвідченням такої довіреності судовим рішенням.

Ухвалою районного суду зазначену заяву залишено без розгляду з посиланням на те, що юрист, з яким було підписано договір про правову допомогу, не є належним представником недієздатної особи. Апеляційний суд погодився з висновком суду першої інстанції.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, ухвали судів першої та апеляційної інстанції скасував. Справу для продовження її розгляду передано до суду першої інстанції.

Міжнародна діяльність

Розвиток міжнародних зв'язків – важливий напрямок діяльності Верховного Суду. Перший візит делегація Верховного Суду на чолі з його Головою Валентиною Данішевською здійснила до Страсбурга в січні, відвідавши Європейський суд з прав людини. Голова Верховного Суду взяла участь у відкритті судового року ЄСПЛ та семінарі «Авторитет судової влади». У рамках відвідин відбулися також зустрічі з Головою ЄСПЛ Гвідо Раймонді та Головою ЄСПЛ Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) Джанні Букіккіо.

У травні Валентина Данішевська була учасником роботи VIII Міжнародної конференції голів верховних судів країн Центральної та Східної Європи у м. Вільнюсі (Литва).

Федеральну судову палату Німеччини делегація суддів Верховного Суду на чолі з Валентиною Данішевською відвідала в серпні, а у вересні Голова Верховного Суду взяла участь у Міжнародній конференції мережі голів верховних судів держав-членів ЄС в м. Карлсруе (Німеччина).

Під час жовтневого візиту до Лондона судді мали змогу ознайомитися з роботою Верховного Суду та апеляційних судів Сполученого Королівства.

Загалом за підтримки проектів міжнародної технічної допомоги було організовано 137 міжнародних заходів, серед яких 34 закордонних відрядження: робочі та ознайомчі візити до Великої Британії, Латвії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Ірландії, Польщі, Франції.

Проекти міжнародної технічної допомоги, з якими співпрацює Верховний Суд:

- Проект «Twinning: Посилення інституційної спроможності Верховного Суду у сфері захисту прав людини на національному рівні»
- Проекти Ради Європи «Підтримка виконання Україною рішень ЄСПЛ» та «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні»
- Проект Німецького фонду міжнародного правового співробітництва
- Українсько-канадський проект «Підтримка судової реформи в Україні»
- Проект USAID «Нове правосуддя»
- Проект «Гарантування дотримання прав людини при здійсненні правосуддя» та програми з питань правової реформи Координатора проектів ОБСЄ в Україні
- Проект «Pravo Justice»

Відкриття судового року ЄСПЛ,
24-27 січня 2018 року,
Страсбург (Франція)

VIII Конференція голів верховних судів
країн Центральної і Східної Європи,
27-30 травня 2018 року, м. Вільнюс (Литва)

Робочий візит делегації Верховного Суду до Верховного Суду Великої Британії та Північної Ірландії,
7-13 жовтня 2018 року, Лондон (Велика Британія)

Судді ВС під час конференції «Забезпечення змін в українській судовій системі», 19 березня 2018 року, Відень (Австрія)

Зв'язки з громадськістю

З перших днів роботи Верховного Суду значну роль відведено комунікаціям із суспільством.

Команда Верховного Суду ставить за мету не лише забезпечити гідний захист прав і свобод громадян, а й пояснювати громадянам зміст своїх рішень.

Верховний Суд інформує про кожен крок своєї діяльності: цікаві та важливі рішення Суду висвітлюються на офіційному веб-сайті та в соціальній мережі Facebook, регулярно оприлюднюється актуальна статистика щодо розгляду справ. Судді ВС беруть активну участь у професійних семінарах, круглих столах і форумах, під час яких розповідають про практику Верховного Суду з актуальних питань.

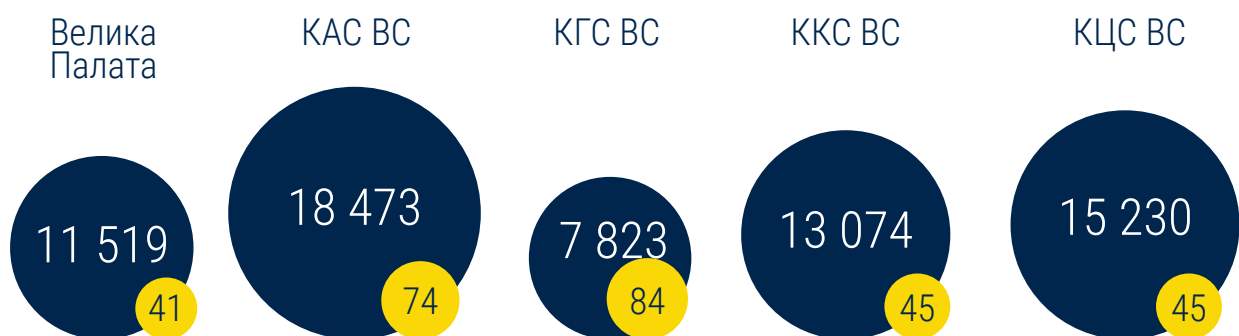
Дискусія «Практичні аспекти захисту бізнесу»,
24 вересня 2018 року, Київ

LHS DISCUSSION HUB «Судова реформа: проміжні результати та нові виклики», 20 серпня 2018 року, Київ

Висвітлення судових рішень є одним із важливих напрямів комунікаційної діяльності Верховного Суду.

Повідомлення про зміст рішень Верховного Суду, опубліковані на сторінці ВС у Facebook

Загальна кількість публікацій – 289

Загальна кількість поширень – 66 119

● Публікації

● Поширення

Завдяки проактивній роботі ВС про рішення Верховного Суду розповідають провідні ЗМІ. Також Верховний Суд надає представникам засобів масової інформації коментарі щодо суспільно значущих подій.

Верховний Суд є відкритим для громадян. Щотижня найвищу судову установу відвідують не тільки сторони у справах, що розглядаються ВС, а й близько сотні студентів, школярів, гостей із-за кордону тощо. Під час екскурсій можна дізнатися не лише історію українського судочинства, побувати в історичній будівлі Кловського палацу, а й прослідкувати рух судової справи – від канцелярії суду до зали судового засідання, а ще – поспілкуватися з працівниками ВС та суддями.

Чимало суддів ведуть активну комунікацію в соціальних мережах, у багатьох є персональні блоги на платформах провідних юридичних та соціально-політичних ЗМІ.

Суддя-спікер ККС ВС Світлана Яковлева надає коментар для ЗМІ, 29 листопада 2018 року

Конференція «20 років програми Міжнародної організації з міграції (МОМ) із протидії торгівлі людьми: досягнення та шлях вперед», 11–12 жовтня 2018 року, Київ

Експертне обговорення «Виконання судових рішень, ухвалених проти підприємств, відповідальність за які несе держава», 31 серпня 2018 року, Київ

Зустріч з суддями першої та апеляційної інстанцій Хмельницької, Тернопільської та Чернівецької областей, 25–26 жовтня 2018 року, Хмельницький

Зустріч дорадчої групи партнерів Програми USAID «Нове правосуддя», 24 жовтня 2018 року, Київ

Викладацька діяльність

За плечима кожного судді Верховного Суду – значний багаж професійного досвіду та практичних навичок, якими вони щедро діляться як з тими, хто тільки планує працювати у сфері права, так і з тими, хто вже знайшов себе в юридичній професії.

Судді Верховного Суду читають лекції студентам вищих навчальних закладів, які знаходяться в різних куточках України. Так, суддя Великої Палати ВС Дмитро Гудима у суботу та неділю викладає на кафедрі теорії та філософії права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Його навчальні дисципліни – «Соціологія», «Практика Європейського суду з прав людини», «Ведення справ в Європейському суді з прав людини», «Європейські стандарти права людини на свободу та особисту недоторканність», «Національні та міжнародні процедури захисту від дискримінації та порушення прав людини» – мають нагоду слухати студенти бакалаврату та магістратури.

У тому ж університеті на кафедрі кримінального права та кримінології викладає у вихідні суддя Великої Палати ВС Наталія Антонюк. Вона читає лекції та проводить практичні заняття для студентів магістратури, які обрали спеціалізації «Прокуратура», «Досудове розслідування» й «Адвокатура», а також готує аспірантів.

Суддя КАС ВС Володимир Бевзенко викладає на рідній кафедрі адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. В цьому ж вузі на кафедрі міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин викладає суддя КЦС ВС Юлія Черняк. Її предмети – «Міжнародний цивільний процес», «Порівняльний цивільний процес» і «Латинський нотаріат» – щосеместру відвідує більше 150 студентів.

Суддя КАС ВС Ян Берназюк читає курс порівняльного конституційного права в Таврійському національному університеті імені В. І. Вернадського. А його колега, суддя КАС ВС Ігор Олендер, викладає модуль «Судовий захист прав платників податків» в Академії податкового права.

Попри велике суддівське навантаження, Голова КАС ВС Михайло Смокович викладає одразу в трьох вищих навчальних закладах – Національному університеті «Острозька академія», Київському національному університеті імені Тараса Шевченка та Навчально-науковому юридичному інституті Національного авіаційного університету.

Суддя КГС ВС Костянтин Пільков викладає у Київському національному торговельно-економічному університеті. Близько 100 студентів щосеместру опановують міжнародне торговельне право та міжнародний комерційний арбітраж англійською мовою.

Викладацьку роботу не залишив і суддя КЦС ВС Василь Крат.

А от суддя КАС ВС Володимир Кравчук є автором ідеї Всеукраїнської акції «Урок справедливості», яку впроваджує Асоціація розвитку суддівського самоврядування України для школярів молодших класів. Мета уроку – пояснити дітям місію суду в суспільстві. Школярам демонструється мультфільм, сюжет якого побудовано навколо спору між конем і хом'яком через загублену підкову. Такий урок проведений вже у 180 школах України за підтримки Програми USAID «Нове правосуддя» та Ради суддів України.

Суддя ВП ВС Дмитро Гудима на зустрічі з учнями Школи юного правника юридичного факультету ЛНУ ім. І. Франка

Голова КАС ВС Михайло Смокович перед лекцією зі студентами-правниками Національного університету «Острозька академія»

Суддя-спікер КАС ВС Володимир Кравчук проводить «Урок справедливості»

Суддя КЦС ВС Василь Крат на зустрічі з студентами-правниками КНУ ім. Т. Шевченка

Спорт, відпочинок, суспільно корисні справи

Зазвичай, коли звучить слово «суддя», в уяві постає образ людини в мантиї, яка нічим іншим в житті, окрім розгляду судових справ, не займається.

Судді Верховного Суду ламають ці стереотипи: незважаючи на те, що здійснення правосуддя – складний процес, який забирає багато часу не тільки в робочі дні, а й у вихідні, судді завжди знаходять вільну хвилину на спорт, інтелектуальний відпочинок та суспільно корисні справи.

Чим же займаються судді Верховного Суду, коли залишають свої мантиї в робочих кабінетах?

За ініціативи судді Великої Палати Верховного Суду Олени Кібенко створено суддівський біговий клуб Supreme Run, учасники якого беруть участь у марафонах, півмарафонах та благодійних забігах. Судді та працівники апарату Суду долучаються до спортивних ініціатив Supreme Bike, Supreme Swim та інтелектуальної ініціативи Supreme Mind. Одразу дві футбольні команди Верховного Суду взяли участь у змаганнях за «Кубок Феміди 2018». Командний дух гартується в походах у гори, квестах, брейн-рингах тощо.

Навесні й восени судді та працівники апарату Касаційного адміністративного суду висаджують квіти й дерева біля суду та в Маріїнському парку. А працівники Касаційного цивільного суду ставлять справжні театральні вистави.

Команда Верховного Суду посіла друге місце в інтелектуальному квесті «Час» на НСК «Олімпійський», 6 грудня 2018 року

Суддя КГС ВС Ганна Вронська на Літній Школі Юрфем, 13 серпня 2018 року

Судді та працівники апарату КАС ВС висаджують ялинову алею в Маріїнському парку, 5 травня 2018 року

Клуб інтелектуалів ВС Supreme Mind під час спроби встановлення рекорду Гіннеса, 15 вересня 2018 року

Команда ВС під час футбольних змагань в Одесі, 28-29 червня 2018 року

Турнір з настільного тенісу серед працівників апарату ВС, 27 жовтня 2018 року

Працівники апарату ВС підкорили Говерлу, 29 вересня 2018 року

Бігуни ВС Supreme Run на XXVI благодійному «Пробігу під каштанами», 3 червня 2018 року

Велосипедисти ВС Supreme Bike під час Велодня, 19 травня 2019 року

Підписуйтеся на нашу сторінку у Facebook
fb.com/supremecourt.ua